

NEDERLANDSCHE MAATSCHAPPIJ TOT BEVORDERING DER GENEESKUNST.

Aan de Afdeelingen!

De Ondergeteekende neemt de vrijheid de Afdeelingen te herinneren aan Art. 10, alinea 2, der Wet van de Maatschappij, waarbij bepaald is dat eventuele voorstellen aan de Algemeene Vergadering vóór 1^o Maart bij het Hoofdbestuur moeten worden ingediend.

Tevens maakt hij H.H. Secretarissen, voor zoo ver noodig, opmerkzaam op Art. 11 der Wet, volgens hetwelk de verslagen over den staat en werkzaamheden hunner Afdeelingen vóór het einde van die maand bij het Hoofdbestuur worden verwacht.

Eindelijk herinnert hij aan de Afdeelingen dat met het einde dezes jaars van de Leden van het Hoofdbestuur *buiten* Amsterdam aftreden de H.H.

Dr. G. H. VAN VOLLENHOVEN en

Dr. A. H. VAN ANDEL

en dat hij hare voorloopige keuzen ter vervanging van genoemde Hoofdbestuurders volgens Art. 23, alinea 3, der Wet vóór 1^o April verwacht.

1 Februarij 1872.

G. D. L. HUET,

Hoofdbestuurder-Secretaris.

WETENSCHAPPELIJKE MEDEDEELINGEN.

OVER DE BEHANDELING VAN EENVOUDIGE KOGELWONDEN. —

Dr. N. PIROGOFF te Petersburg heeft in zijn *Bericht ueber die Besichtigung der Militär-sanitätsanstalten in Deutschland, Lothringen und Elsas im Jahre 1870* ons het volgende overzicht gegeven. Bij eenvoudige wonden door geweerkogels veroorzaakt werd uitsluitend de expectatieve behandeling toegepast. In de Duitsche lazaretten (behalve in het Straatsburger), vond hij niet meer dan 3 of 4 gewonden, die door groote projectielen, en slechts één die met zekerheid kon zeggen dat hij door den kogel eener mitrailleurse was verwond. Wat den chassépotkogel betreft, zoo scheen het PIROGOFF, dat deze bij geringeren omvang en langen cilindrischen vorm het lichaamsdeel met grootere kracht en snelheid doordringt, en daardoor eenen geringeren en meer gelijkmatigen schok teweegbrengt. De ingangs- en uitgangsoeningen onderscheiden zich minder van elkander dan dit bij ronde en meer eenvoudige kogels het geval is. Dit is waarschijnlijk de oorzaak, dat schrijver de door chassépotkogels gemaakte wonden veel spoediger en bijna zonder suppuratie zag genezen of reeds genezen vond. In dit opzigt gelijken deze wonden op de *kaukasische*, door kleine geel-koperen kogels teweeggebragte, welke somtijds op gelijke wijze verrassend snel genazen, terwijl eene kogelwond bij Sebastopol zelden zonder pusverzakking verliep. Op het verloop dezer wonden is zonder twijfel de goede ventilatie, reinheid en voortreffelijke verpleging en verzorging niet zonder invloed geweest, echter durft schrijver de verbazende hoeveelheid snel genezen long- en gewrichtswonden, die hij in de Duitsche lazaretten zag, wel niet alleen aan die

oorzaken toeschrijven. De vroeger algemeen gevolgde behandeling der kogelwonden, met algemeene en plaatselijke bloedontlastingen, het opleggen van ijs en een strenge diëet was thans geheel, zelfs door Prof. ESMARCH, voorheen een der ijverigste voorstanders, nagelaten. Eveneens vond het maken van insnijdingen over de kogelwonden, door de Franschen "debridement preventif" genoemd, niet meer plaats, en was men zelfs in het tegenovergestelde uiterste vervallen, door niet meer gezwollen of gespannen wondranden voorzigtig te dilateren. Men volgde de zuiver expectatieve behandeling, zelfs vond hij zelden nog ijsblazen of warme omslagen. In de Duitsche lazarettten zag hij enkele malen een zak van perkamentpapier of kaoutschouk met koud water gevuld op erysipelateuse en ontstoken deelen appliceren, warme omslagen vond hij nog aangewend door een jong Amerikaansch chirurg te Nancy, waarbij het uiterlijk voorkomen der wonden goed was. PIROGOFF schrijft dit echter meer toe aan het gering aantal gewonden daar aanwezig, dan wel aan de warme omslagen. En ofschoon eenzijdigheid in het behandelen van wonden geheel is te verwerpen, zoo is deze, meent PIROGOFF, in de chirurgie te velde onvermijdelijk, en verdient als zoodanig de expectatieve behandeling, als zijnde de minst nadeelige, den meesten lof. Vooral zorgte men voor goede hygiënische voorwaarden, terwijl men de wond zoo eenvoudig mogelijk behandelt en bedekt. Sponsen bij het verbinden der wonden zijn thans overal door irrigators vervangen. In plaats van zalven en pleisters gebruikt men overal bij het verbinden oplossingen van phenylzuur, en slechts in eenige weinige lazarettten zag hij in plaats van eene verdunde oplossing (1 deel op 50 deelen water) een mengsel van 1 deel phenylzuur op 10 deelen olie gebruiken, echter scheen het hem toe dat dit mengsel de huid meer irriteerde en lichter bedierf. Het etterserum, de pus, het in omzetting verkeerende bloed en de bloedcoagula, die zich in de wonden zelve, in hare omgeving of in de in hare nabijheid verloopende vaten verzamelen, zijn als de mediën te beschouwen, die tot vorming der verschillende fermenten bijdragen, en deze als de oorzaken voor de infectie van het geheele organisme. Zelfs de traumatische koorts, die op de verwonding volgt, laat zich in de meeste gevallen als een gevolg van de in de wond ontstane gisting beschouwen. De natuur en de bron van ontstaan dezer fermenten is evenals van alle dierlijke vergiften onbekend, echter is het hoogstwaarschijnlijk dat het organisme op twee wijzen wordt geïnfecteerd, òf door de fermenten en producten, die zich uit de bestanddeelen van de pus en het bloed ontwikkelen, òf door het inbrengen van fermenten uit de omgevende lucht en door andere voorwerpen. Hieruit volgt dat men de infectie moet trachten te voorkomen door ventilatie, het hermetisch afsluiten der wonden, en door voortdurend de pus te verwijderen en te waken tegen het contact der genoemde fermenten met de wonden. Hij acht de waarde der ventilatie als prophylaxis tegen de ontwikkeling van pyaemie, diphtheritis, enz. niet te miskennen, maar noemt de beide andere methoden de *Scylla* en *Charybdis* der tegenwoordige chirurgie. Er is geen wond, die zoovele ongunstige voorwaarden voor het hermetisch afsluiten der lucht in zich bevat, als de geschoten wond. Wanneer wij bedenken dat het òf een kanaal is, zooals door geweer- of kartetskogels, òf eene groote wondvlakte, zooals door kanonkogels, bommen of splinters van granaten wordt teweeggebracht, die òf met eene korst is bedekt, òf met eene kwetsing der omringende deelen, òf met eene sequestratie van genecrotiseerde weefselementen, of met de afscheiding eener ichoreuse pus is verbonden, dan zal men begrijpen dat het hermetisch afsluiten dezer wonden gemakkelijk tot de ontwikkeling van pyaemie of septicaemie aanleiding kan geven, daar noch de korst zich kan afstooten, noch de in de diepte zich verzamelende pus vrij kan afvloeijen. Het sluiten eener geschoten wond met verbandstukken, zooals de loodplaatjes van BURGRAVE, of het gipspoeder en de kaoutchoukplaatjes van NEU-

DORFER, kon gemakkelijk nadeelig werken, schrijver heeft echter de aanwending er van in den tegenwoordigen oorlog niet waargenomen.

Evenzoo verdienen twee nieuwe middelen voor het hermetisch afsluiten volgens schrijver de bijzondere aandacht, en wel het apparaat van GUÉRIN en het uit gips en phenylzuur bestaande hermetisch sluitend verband van LISTER. Het eerste bestaat uit eenen cylindrischen zak van gomelastiek, die met het bovenste gedeelte over het zieke lid tot boven de wond wordt getrokken, en met het andere einde in eene buis uitloopt, die met eenen luchtledigen glazen ballon in verband staat. In de hospitalen is voor iedere wond eene bijzondere ballon bestemd, en al deze ballons staan weder in verbinding met een gemeenschappelijk luchtledig reservoir. Het doel van dit apparaat bestaat niet alleen in het isoleren der wond van de omgevende lucht, maar ook in eene voortdurende aspiratie van de in de wond zich verzamelende pus. Schrijver heeft de werking van dit apparaat nog niet gezien, doch schijnt het hem toe te gecompliceerd te zijn voor de groote hospitalen. GUÉRIN meent intusschen hiermede geschoten gewrichtswonden, en wonden bij gecompliceerde beenbreuken, evenals na amputatie beter te kunnen genezen. PIROGOFF raadt aan proefnemingen met dit veelbelovende apparaat te nemen. De Engelsche of LISTER'sche wijze om wonden hermetisch af te sluiten met eene op bladtin gestreken pasta uit carbolzuur, krijt en olie, had volgens hem geen gelukkig effect; echter zag hij de aanwending van deze pasta slechts in een der door hem bezochte lazaretten te Darmstadt. Het ongunstig effect aldaar schrijft PIROGOFF toe aan de groote ophooping van suppuerende wonden, waardoor een hermetisch sluitend verband natuurlijkerwijze niet in staat is het luchtbederf of het omzetten der pus te voorkomen. Een ander onlangs door Prof. BUROW in Koningsbergen als nieuw voorgeslagen uiterste, dat ook reeds in Engelsche en Fransche hospitalen navolging heeft gevonden, behoort volgens hem minder tot de progressieve chirurgie. Hierbij laat men de wonden, zooals na amputatie, geheel onbedekt. Volgens PIROGOFF verdient deze methode geene navolging, en wel, niet omdat hij de aanraking der wonden met de lucht zoo zeer vreest, maar 1^o. omdat men door een rationeel aangelegd verband de omliggende deelen minder bewegelijk kan maken, en deze onbewegelijkheid harerzijds eene gewigtige voorwaarde is voor de genezing der wonden; 2^o. omdat men door eene methodische drukking op de omgeving de ontwikkeling van acuut oedema en de daardoor veroorzaakte irritatie en pijn kan voorkomen, en 3^o. omdat onrustige zieken door onvoorzigtige bewegingen eene onbedekt gebleven wond gemakkelijk op nieuw kunnen prikkelen. Wil men eene wond onbedekt laten, dan moet minstens volgens hem om het zieke lid een gevensterd gipsverband worden aangelegd; zoo ook na resecties. Maar ook in deze gevallen voorkomt een ligt en gelijkmatig drukkend verband op de onder het verbandenster uitkomende wond de ontwikkeling van wondzwelling in hare omgeving. De voordeelen aan het onbedekt laten der wond verbonden zijn, dat zich de pus niet onder het verband kan verzamelen, niet op de wond drukken, niet worden omgezet, maar voortdurend in een daaronder geplaatst bakje kan afvloeijen, en de wond niet met de pus in contact blijft. Het meest nadeelig werkt de pus, die zich in de diepte ophoopt, met die welke aan de oppervlakte voorkomt, en dit eerste wordt door het onbedekt laten der wond niet voorkomen. Hiervoor is een ander middel noodig, dat schrijver vroeger zelf weinig vertrouwen schonk, doch dat hij eerst in de laatste 4 jaren nauwkeurig heeft leeren kennen, en thans niet genoeg kan prijzen. Het is de *drainage* van CHASSAIGNAC. Schrijver keurt de wijze af in de Duitsche lazaretten in gebruik, waar men kleine stukjes buis in de wond stak, en nergens zag hij na resectie of amputatie eene lange draineerbuis in de diepte der wond. Zijne ondervinding heeft hem geleerd dat bij de behandeling van onge-

lijke, diepe in bochtige rigting verloopende wonden er geen werkzamer middel is dan eene op den bodem en door de basis der wond gelegde lange draineerbuis, gepaard aan eene voortdurende irrigatie. Om dit doel te bereiken legt schrijver eene zoodanige draineerbuis zelfs tusschen de beenderen, ja door de beenderen heen, hecht de wondranden boven de buis met een draad, en bedekt de wond met pluksel en een windsel. Hierover legt hij een gevensterd gipsverband, en hierna het lid op den rand van het bed, verbindt de eene zijde der buis met den irrigator, en laat het andere einde in een ter zijde van het bed staanden schotel afhangen. Op deze wijze wordt de wond door middel der draineerbuis doorgespoeld met eene oplossing van phenylzuur in water; hij volgt deze methode sinds 4 jaren en meent dat hierdoor aan alle eischen wordt voldaan; de pus wordt door de desinfecterende vloeistof weggespoeld, en hierdoor de verzakking voorkomen, voor zoover dit van eene aanzameling in de diepte afhankelijk was. Verder wordt voor de onbewegelijkheid van het lid en voor reinheid zorg gedragen. Worden de wondranden gehecht, dan blijven de wonden of onbedekt of los met een kompres en windsel omgeven. Bij deze methode is het niet noodzakelijk het verband dikwijls te verwisselen; schrijver heeft meermalen niet in hospitalen, maar in boerenwoningen het deel geheele weken onverbonden gelaten. Bij zeer vele gewonden is deze methode niet gemakkelijk aan te wenden, daar men voor iederen gewonde of eenen afzonderlijken irrigator noodig heeft, of eenen grooten gemeenschappelijken, die met meerdere elastieke buizen is verbonden. In alle andere opzichten roemt PROGOFF zeer het verband in de Deutsche hospitalen; bijzonder vestigt hij de aandacht op het machinaal bereide draadpluksel, de windsels van gaas, die door hare ligtheid, poreusheid en zachtheid van weefsel uitmunten, een weinig met water bevochtigd goed sluitend aanliggen en geen spelden tot bevestiging behoeven, het wasdoekpapier, dat met veel voordeel het gewone wasdoek kon vervangen, de perkamenten zakken voor koud water, die het kostbare kaoutchouk en de onaangenaam riekende dierlijke blazen vervangen, en het „*marinelint*” der Engelschen, bij ons onder den naam van „werk” bekend. De in loogen uitgekookte watten, ter vervanging van pluksel, heeft schrijver nergens zien aanwenden.

H. A. ZEGERS, *Off. v. Gez.*

DE OPERATIE DER BEKLEMDRE BREUK wordt in eene tweede voordragt (zie Jaargang 1871, p. 604) door Prof. GROSS te Philadelphia, ons in de *Deutsche Klinik* van 30 September l.l. medegedeeld, aldus besproken. De gevallen van beklemdre breuk, waarin de operatieve hulp noodzakelijk is, zijn 1^o. die waarin de taxis en de middelen, die haar bevorderen kunnen, niet aan het doel beantwoorden, en 2^o. die waarin de beklemdre deelen of door verwaarloozing of door den graad der incarceratie zoo ontstoken zijn, dat zij de aanwending van den zachtsten druk of de toepassing der voorzigtigste manipulatiën niet kunnen weêrstaan. De zwelling is in die gevallen zeer gevoelig, hevig ontstoken en zelfs voor de voorzigtigste manipulatiën ongeschikt. De buik is pijnlijk en tympanitisch, de pols frequent, de extremiteiten koel, de dorst en onrust hevig, terwijl de aanhoudende nausea dikwijls door stercoreuse brakingen wordt vergezeld. Het is duidelijk dat een dusdanige toestand de taxis niet meer gedooft en dat de daartoe in de chloroformnarcose aangewende pogingen niet dan een treurig resultaat zouden opleveren. Het is zeker dat zoowel het mes als de taxis dikwijls niet op den juisten tijd aangewend worden en dat daardoor de sterfteverhouding bij de beklemdre breuk aanzienlijk wordt verhoogd. De operatie der beklemdre breuk is volgens GROSS' woorden eene zeer eenvoudige. Het is echter zeer natuurlijk, dat de jeugdige chirurg haar slechts met een zekeren angst en twijfeling uitvoert. Het in de sectiezaal genoten onderrigt en de nadruk, waarmede de Hoogleraar al de lagen, die